

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
YIL 9, SAYI 18, BAHAR 2023

Dr. Mutlu Muhammet AKTAŞ

Milli Eğitim Bakanlığı
Altınordu Mesleki Eğitim Merkezi
Ordu/TÜRKİYE
mutlumaktas@hotmail.com
ORCID

**MİHRÎ HATUN'UN
YAYIMLANMAMIŞ GAZELLERİ**

UNPUBLISHED GHAZALS OF
MIHRÎ HATUN

Makale Türü: Araştırma Makalesi	Article Information: Research Article
Yükleme Tarihi: 07.11.2022	Received Date: 07.11.2022
Kabul Tarihi: 07.01.2023	Accepted Date: 07.01.2023
Yayımlanma Tarihi: 30.04.2023	Date Published: 30.04.2023

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Aktaş, Mutlu Muhammet, "Mihri Hatun'un Yayımlanmamış Gazelleri", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi* [Journal of Academic Literature], Yıl 9, Sayı 18, Bahar 2023, s. 105-126.

Aktaş, Mutlu Muhammet, "Unpublished Ghazals of Mihri Hatun", *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Year 9, Volume 18, Spring 2023, p. 105-126.

10.28981/hikmet.1200789

Yayımlanan makalelerde Araştırma ve Yayın Etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için yayımlamış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.

Dr. Mutlu Muhammet AKTAŞ

MİHRÎ HATUN'UN YAYIMLANMAMIŞ GAZELLERİ

UNPUBLISHED GHAZALS OF MİHRÎ HATUN

ÖZ

Amasyalı bir şair olan Mihrî Hatun, klasik Türk şiirinde kadın şair denince akla gelen ilk isimlerdendir. XV. yüzyılda yaşamış olan şairin bir Divan'ı da bulunmaktadır. Şiirlerinde duygularını içten ve sade bir dille ifade etmeyi tercih eden Mihrî Hatun, Divan'ı ile birçok araştırmaya konu olmuştur. Şairin bu çalışmada yer almasının sebebi ise Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu içinde "43 Va 2871" arşiv numarası ile kayıtlı mecmuadır. İçerisinde birçok şaire ait manzumelerin yer aldığı mecmuada Mihrî mahlasıyla yazılmış 20 gazele rastlanmıştır. Bu nedenle şiirlerin Mihrî Hatun'a ait olabileceği düşünülmüştür. Bu konuda yapılan araştırma neticesinde ise Divan'ında ilgili gazellerin olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte şiirlerin Mihrî mahlaslı herhangi bir şaire ait olmadığı da tespit edilmiştir. Gazellerin Mihrî Hatun Divan'ındaki manzumelerle dil, üslup ve şekil yönünden karşılaştırılması neticesinde ise şaire ait olduğunu gösteren birçok ipucuna rastlanmıştır. Ancak yapılan değerlendirmeler mecmuadaki manzumelerin Mihrî Hatun'a ait olduğuna dair kesin bir hüküm vermeye yetmemiştir. Yine de gazellerin hiçbir yerde yayımlanmamış olması ve Mihrî Hatun gibi önemli bir kadın şaire ait olabileceğinin güçlü bir ihtimal olması dikkate alınmıştır. Çalışmanın alana katkı sunacağı düşünüldükçe gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bu çalışmanın temel amacı Mihrî Hatun'la ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sunmak ve hiçbir yerde rastlanmayan bu manzumeleri alana kazandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk şiir, Mihrî Hatun, mecmua, gazel, divan

ABSTRACT

Mihrî Hatun, a poet from Amasya, is one of the first names that come to mind when women poets are mentioned in classical Turkish poetry. The poet, who lived in the 19th century, also has a Divan. Mihrî Hatun, who prefers to express her feelings with a sincere and plain language in her poems, has been the subject of many researches with her Divan. The reason why the poet is included in this study is the journal registered with the archive number "43 Va 2871" in the Kütahya Vahid Paşa Provincial Public Library collection 20 ghazals written under the pseudonym Mihrî were found in the journal, which included poems belonging to many poets. For this reason, it is thought that the poems may belong to Mihrî Hatun. As a result of the research on this subject, it was determined that there were no related ghazals in her Divan. However, it has also been determined that the poems did not belong to any poet with the pseudonym Mihrî. As a result of the comparison of the gazelles with the poems in Mihrî Hatun's Divan in terms of language, style and form, many clues were found showing that they belong to the poet. However, the evaluations were not enough to give a definite verdict that the poems in the magazine belong to Mihrî Hatun. However, it has been taken into account that the ghazals were not published anywhere and that there is a strong possibility that they may belong to an important female poet like Mihrî Hatun. It was decided to carry out the study considering that it will contribute to the field. The main purpose of this study is to contribute to future studies about Mihrî Hatun and to bring these poems that are not found anywhere else to the field.

Keywords: Classical Turkish poetry, Mihrî Hatun, journal, ghazal, divan

Giriş

Klasik Türk şiirine mensup şairler, manzum ve mensur sayısız kıymetli eser meydana getirmişlerdir. Özellikle içinde çeşitli manzumelerin olduğu divanlar ön plana çıkmaktadır. Şairlerin edebî yönünün, dolayısıyla şairlik kabiliyetlerinin gözler önüne serilmesi için en mühim kaynaklar olan divanlar, aynı zamanda meydana getirildiği dönemin zihniyeti, sosyal, siyasal ve kültürel hayatına dair yansımaları barındırması bakımından da önemlidir. Bu bakımdan divanların gelenekteki yeri tartışmaya mahal vermeyecek kadar sağlamdır. Klasik edebiyat alanında yapılan akademik çalışmalarda da uzun yıllar boyunca bundan hareketle divan neşri üzerine yoğunlaşmış, birçok şair divanları vasıtasıyla literatürde yerlerini almıştır. Son zamanda ise özellikle yurt içindeki kütüphanelerde mevcut divanların çoğunun akademik çalışmalar sayesinde gün yüzüne çıktığı hususunda görüş birliği oluşmuştur. Böylelikle yeni divanların bulunup neşredilmesi yönündeki çalışmalar devam etmesine karşın mevcut divanlar üzerinde tahlil ağırlıklı, konu kapsamlı ya da bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük gibi çalışmalara daha fazla ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte cönk ve mecmualar üzerine de çalışmalar hız kazanmıştır.

Klasik Türk edebiyatında edebî bir terim olarak mecmua, çoğu zaman müellifi ve müstensihi belli olmayan, derleyicisinin zevkine göre içeriği oluşturulan, farklı sanatçıların değişik türlerdeki eserlerini ihtiva eden ya da tek bir tür veya form etrafında şekillenen manzum, mensur veya manzum-mensur karışık defterler anlamında kullanılmıştır (Şenödeyici ve Akdağ, 2015: 367). Halk edebiyatında karşılığı cönk olarak geçse de mecmualar gerek tertip amaçları ve şekilleri gerekse imla ve kaydedilen metnin sağlamlığı açısından cönklerden ayrılır (Kılıç, 2012: 7). Özellikle mecmûa-i eş'ârlar Agah Sırrı Levent'in de belirttiği şekliyle seçme şiirlerden oluşan antoloji niteliğindeki (Levend, 1973: 166-167) eserlerdir.

Mecmualar edebiyat araştırmacısına, dönemin beğenilen edebî metinlerini; konularını, okuyucunun talebini, mürettibin şiir zevkini, tertip amacını, estetik anlayışını, öne çıkan isimleri ve eserlerini, okunurluk oranlarını ve buna benzer birçok bilgi ile bunları yorumlama fırsatı verir (Kurnaz ve Aydemir, 2013: 62). Bilhassa farklı yüzyıllarda yaşamış şairlerin manzumelerini ihtiva eden bazı mecmualar, geleneğin zaman içindeki gelişim ve değişimine ayna tutan kapsamlı bir kaynak mahiyetindedir. Bunların yanında mecmuaları değerli kılan en önemli özelliklerden biri, şairlerin divanlarda yer almayan bazı manzumelerini -hepsinde olmasa bile- içinde barındırabilmesidir. Bu sayede klasik şiirde üstat sayılanlar başta olmak üzere azımsanmayacak kadar şairin çok sayıda manzumesine ulaşılmıştır. Aynı zamanda tezkirelerde ya da biyografik eserlerde adı zikredilmeyen birçok şairin şiirleri gün yüzüne çıkmıştır. Tüm bunların ötesinde mecmualardan hareketle bazı şairlerin divan oluşturmaya yetecek kadar manzumesi bulunmuş ve bir araya getirilmiştir. Bu sayede vefatlarından sonra üzerinde yüzyıllar geçmiş olmasına rağmen kendilerine ait eserleri edebiyat camiasına mecmualar vasıtasıyla sunulmuştur. Bu durum dahi mecmualar hakkında yapılan çalışmaların alana ne kadar fazla katkı sağladığını açıkça göstermektedir.

Mecmuaların alan için önemi tartışılmaz bir gerçektir. Ancak onlarla ilgili dikkat edilmesi gereken önemli bir husus da vardır. Bu, mecmualardaki manzumelerin kimlere ait olduğunun tespiti meselesidir. Bilhassa herhangi bir eserde yer almayan şiirlerin kime ait olduğu hususunda hüküm vermek oldukça zordur. Çünkü mecmuaların bazılarının biyografik malzeme sunmasına rağmen¹ çalışmamıza konu olan bu mecmua gibi içinde yer alan manzumelerin kime ait olduğu ya da şairi ile ilgili bilgi vermeyenler çoğunluktadır. Bu tür mecmualarda sadece varsa manzumenin başına -çoğu zaman kırmızı mürekkeple- yazılan ya da içinde bulunan mahlasa bakılarak bilgi sahibi olunabilmektedir. Bir mahlasın birden fazla şair tarafından kullanıldığı veya kullanılmış olabileceği düşünüldüğünde bunun bizi ne kadar kesin bir neticeye ulaştırabileceği meçhuldür. Bunun için manzumelerle ilgili hemen kesin bir hüküm vermekten kaçınılmalı, varsa şairin divanı ile karşılaştırma yapılmalıdır. Müstakil bir eser olmayan mecmualara yaklaşımda titiz davranmak, edinilen bilgilerin kesinliği hususunda ihtiyatlı olmak gerektiği açıktır.

Mihrî Hatun'un Hayatı ve Eseri

Klasik Türk edebiyatında diğer İslamî edebiyatlara nazaran çok sayıda kadın ve sultan şair bulunmaktadır. Kadın şairlerin mevcudiyeti yalnız Osmanlı değil Azerbaycan ve Çağatay sahalarında da dikkatleri çekmektedir. XV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar klasik, halk ve tasavvuf edebiyatı alanlarında kadın şairlerin varlığına tesadüf edilir. Klasik tarzda şiirler yazdığı bilinen en kadim kadın şair Zeynep Hanım'dır. Bununla birlikte kadın şair denilince akla ilk gelen Mihrî Hatun'dur (Ersoy, 2017: 155-156).

Kaynakların çoğu Mihrî Hatun'un, Amasyalı bir şair olup hayatını burada geçirdiği hususunda birleşmektedirler (Ayan, 1989: 27; Erünsal, 2020: 37-38; Karahan, 1960: 305). Mihrî Hatun hakkında bir çalışma yapan Mehmet Arslan da yaşamı süresince Amasya'dan ayrılmamış olduğu kanaatinde olanlar arasındadır. Sadece Mehmed Zihni'nin *Meşâhirü'n-Nisâ* adlı eserinde "*İstanbul edibelerindedir.*" şeklinde bir ifade kullandığını, bunun bir yanlış olabileceğini söylemektedir. Bununla birlikte *Divan*'ında bulunan bazı beyitlerde İstanbul'da yaşadığını ve Amasya'dan ayrılıp gurbette kaldığını düşündüren ifadelerle rastladığını da özellikle belirtmektedir (Arslan, 2007: 4-8). Çalışmamıza kaynaklık eden mecmuadaki bir beyitte İstanbul'un zikredilmesi Mihrî Hatun'un en azından belli bir süre İstanbul'da bulunmuş olabileceği düşüncesini kuvvetlendirmektedir:

Eyledük 'azm-i sefer çünkü Hicâz u Şâma

Cümle hûbân-ı Sitânbûla didik biz yâ hû (Vr. 51b)

Mihrî Hatun'un doğum tarihi ile ilgili kaynaklarda kesinlik yoktur. Mevcut bilgilere göre Mihrî Hatun, Amasya'da 1456'dan sonra 1460'larda doğmuştur. Yani Mihrî Hatun'un doğumu İstanbul'un fethinden sonraki yıllardadır. Doğumu hakkında kesin bilgi veremeyen kaynaklar, ölümünü de tam olarak tespit

¹ Biyografik malzeme sunan mecmualarla alakalı ayrıntılı bilgi için bakılabilecek kaynaklar şu şekildedir: Atik Gürbüz, 2012: 147-157; Aydemir, 2011: 87-100; Gürbüz, 2011: 315-328; Köksal, 2011: 315-328; Öztürk, 2013: 8; Yazar, 2020: 27-62; Zülfe, 2011: 151-169.

edememektedirler. Fakat Mihrî Hatun'un ölümü hakkında, genellikle kabul edilen tarih, 912 H. (1506 - 1507)'dir (Ayan, 1989: 23).

Şiirlerinden ve ondan bahseden kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla Mihrî Hatun; kültür düzeyi yüksek bir ortamda büyümüş, Arapça ve Farsçayı hatta bunların edebiyatları hakkındaki asgari malumatı öğrenmiştir. “*Bedî ve beyândan nasîbedâr*” olmuş, babasının kadılığından dolayı da dinî bilgileri edinmiştir. Mihrî Hatun bilgisi, kültürü, zekâsı ve en önemlisi şairlik yönüyle çevresinde dikkati çekmiştir (Arslan, e-makale: 1). Zamanın önde gelen şair ve bilginleriyle görüşüp karşılıklı şiirler yazmıştır (Şentürk, 2009: 131). Şiirde Necâtî'yi örnek alıp şiirlerine nazire yazan Mihrî Hatun, bunları şaire de göndermiştir. Ancak Latîfî'nin naklettiğine göre Necâtî bundan pek memnun olmadığı gibi bu konudaki düşüncelerini açığa vuran bir kıta yazmış ve bir dostu vasıtasıyla şiirleri hakkında kanaatini soran Mihrî Hatun'a “*şâire-i Şîrin ma'nâdır... ihâmını beğenir ve musâbahetin özenir*” şeklinde üstü kapalı bir cevap göndermiştir (Erünsal, 2020: 37-38).

Mihrî Hatun'un bir *Divan*'ı bulunmaktadır. Eser, ilk olarak Elena Maştakova adlı Rus Türkologu tarafından Millet (Ali Emirî) Kütüphanesi, Ayasofya Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi ve Leningrad Asya Milletleri Enstitüsünde bulunan nüshaları karşılaştırılarak tenkitli olarak hazırlanmış ve 1967'de basılmıştır (Maştakova, 1967; Ayan, 1989: 27). Son ve kapsamlı şekilde ise Mehmet Arslan tarafından Ankara Millî Kütüphane ile Fatih Millet, Süleymaniye, İstanbul Üniversitesi kütüphanelerinde yer alan nüshalarına dayandırılarak bir divan metni oluşturulmuştur. Arslan, kendisinden önce yapılan çalışmalara Ankara Millî Kütüphanedeki nüshanın dahil edilmediğini onunla birlikte bütün nüshaları edisyon-kritikte değerlendirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca bütün nüshalarda yer alan 461 beyitli “*Tazarru-nâme*” adlı mesnevisini ayrı bir eser olarak değerlendirmektedir. Bundan hareketle Mihrî Hatun'un aslında bir değil iki eseri bulunduğu söylenebilir. *Divan*'daki manzumelere bakıldığında ise içinde 17 kaside, 210 gazel, 1 müstezat, 9 murabba, 1 tahmis, 1 terci-i bend, 2 mesnevi, 7 müfredin yer aldığı görülmektedir (Arslan, e-kitap: 3-14). Bu doğrultuda Mihrî Hatun *Divan*'ında yer alan toplam gazel sayısına bakıldığında çalışmamıza konu olan gazellerin yaklaşık yüzde 10'luk bir oranı kapsadığı görülmektedir. Bu da Mihrî Hatun'la ilgili yapılacak çalışmalarda bu gazellerin de göz önünde bulundurulmasını önemli hâle getirmektedir.

Kaynaklara bakıldığında Mihrî Hatun'un şairlik yönüne temkinli olarak yaklaşıldığı görülmektedir. Dönemin tezkire yazarları onun şiirini överken ihtiyatlı ifadeler kullanırlar. Sehî Bey “*Hoş-tab' hatundur*”, “*Eş'ârı halk içinde meşhur ve gazeliyyâtı ehl-i dil-i yârân arasında mezkûrdur*” (İpekten ve Kut, e-kitap: 159-160), Latîfî ise “*Tabakât-ı şuarâda rütbesi bî-kadr ü pâye ve mâye-i ma'rifetde kemmâye degil idi*” (Canım, 2000: 496) ifadelerini kullanır. Âşık Çelebi, Mihrî Hatun'un şiirinde “*nâ-mahrem*” sözler, “*nâkis edalar*” bulunduğunu ve şiirlerinin bütünü itibarıyla vasat kabul edilebileceğini belirtir (Ayan, 1989: 24-25; Erünsal, 2020: 37-38; Arslan, 2007: 47; Kılıç, e-kitap: 355-357). Bunun yanında yayımlanmamış şiirlerinde de olduğu gibi yalın bir dille duygularını ifade etmeye çalıştığı hususunda ortak bir yaklaşım hâkimdir. Doğal, samimi ve külfetsiz bir

anlatım tarzının bulunduğu sıklıkla vurgulanır (Ayan, 1989: 24-25; Erünsal, 2020: 37-38; Arslan, 2007: 47). Şiirlerinde aşkı derinlemesine işlerken sevgiliyi bütün güzellik unsurlarıyla yansıtmayı başarmıştır. Sevgiliyi anlatırken âdetâ türlü çiçeklerin olduğu gül bahçesi teması yaşatır. Bununla birlikte dinî muhtevayı da derinlemesine işlemektedir. Ancak mecmuada rastladığımız gazellerde din hususuna dair unsurlar bulunmamaktadır.

Mecmû-i Eş'âr ve Mihrî Hatun'un Yayınlanmamış Gazelleri

Mecmûa-i Eş'âr, Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu içinde "43 Va 2871" arşiv numarası ile yer almaktadır. Mecmua ile ilgili Yöktez, Mestap, osmanliedebiyati.com gibi veri tabanlarında bir kayda ya da ulusal ve uluslararası endekslerde taranan yayımlarda herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Eserin herhangi bir yerinde derleyicisi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. İlk sayfasında mavi mürekkeple belirtilmiş -arşiv kayıtlarıyla ilgili sonradan bir düzenleme yapılırken yazıldığını düşündüğümüz- "15-18. *Asır Şairlerinden Seçmeler-Abdülkadir Karahan*" şeklinde bir ibare yer almaktadır. Ancak Abdülkadir Karahan'la mecmuanın ne şekilde bir bağlantısı olduğu ile ilgili herhangi bir malumata yer verilmemiştir. İstinsah tarihi ile ilgili de bilgi bulunmamaktadır. Varaklar 130x195-100x169 ölçülerinde, 24 satırlı ve iki sütun hâlinindedir. Bazı sayfalarında haşiyeler mevcuttur. Talik yazı ile kaleme alınmıştır. Genellikle şiirler ve başlıkları siyah mürekkeple yazılmıştır. Bazı gazellerde mahlasların üzeri kırmızı çizgi ile işaretlenmiştir. Bazı manzumelerin kime ait olduğu ile ilgili herhangi bir bilgi yer almazken bazılarının başlık kısmında şairinin mahlası kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sayfaların çoğu rutubetten yıpranmış ve bundan kaynaklı olarak bazı varaklarda yazıların silik olduğu görülmektedir. Yazı alanları sütun çizgileri ile bölünmüş olmasına rağmen belirli bir düzende değildir. Aynı zamanda kimi sayfalarda manzumelerin yerleştirilebilmesi için harfler iç içe veya aşağı yukarı şekilde yazılmıştır. Bu da bazı varakların dağınık görüntülü olmasının yanında manzumelerin okunmasını güçleştirmiştir.

Mecmuanın içinde Ahmed Çelebi, Ahmed Paşa, Arşî, Bağdatlı Rûhî, Bahârî, Bâkî, Emrî, Fehîm, Fevrî, Figânî, Mehmed Râgıb Paşa, Bosnalı Sâbit, Es'ad Bey, Fevzî, Karahisârî, Hâletî, Hakîkî, Hâlim Efendî, Hayâlî Bey, Hitâbî, Hüdâyî, Hüsrev, Kâf-zâde Fa'izî, Mânî, Merâmî, Mesîhî, Mihrî, Yahyâ Nazîm, Nâbî, Nev'î, Sabrî, Sadrî, Sâfî, Salâhî, Siyâhî, Sûfî, Tab'î, Ulvî, Veysî, Vücûdî, Zârî ve Zuhûrî gibi şairlerin şiirleri ve bazılarının gazellerine yapılmış nazireler ve tarih manzumeleri yer almaktadır. Halk şiirinden kalenteri ve semai örnekleri de mevcuttur. Mecmuada Mihrî mahlasıyla kayıtlı 20 gazel bulunmaktadır. Bunlar 47a, 48b, 51b, 57b, 58b, 66b, 67a-b varaklarında yer almaktadır. Manzumelerin hiçbiri Mihrî Hatun'un *Divan*'ının mevcut nüshalarında olmamakla birlikte Mihrî mahlaslı diğer şairlere ait olduğuna dair de bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durum şiirlerin Mihrî Hatun'a ait olma olasılığını kuvvetlendirmesinin yanında şüphelerimizi ortadan kaldırmamaktadır. Bundan dolayı M. Fatih Köksal'ın da belirttiği gibi öncelikli olarak dil ve üslubu ölçüt alıp kelime kadrosuna (Köksal, 2013: 326) bakmanın bunun sonucunda bir değerlendirme yapmanın yararlı olacağını düşünmekteyiz.

Mecmuada Mihrî mahlaslı bir gazelin redifinde yer alan “gelgil” kelimesindeki “-gıl” ekinin *Mihrî Hatun Divan*'ında da eylegil, itgil, sevmegil gibi fiillerde benzer şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. XV. yüzyıl şairi Mihrî Hatun için Eski Anadolu Türkçesine ait bu ekin kullanımı yaşadığı yüzyılın Eski Anadolu Türkçesini içine alan son asır olması bakımından doğaldır. Aynı zamanda yüzyıl olarak çalışma konusu olan gazellerin de bu zaman diliminde yazılmış olabileceğini düşündürmektedir. Ancak “-gıl” ekinin sonraki yüzyıllarda nadir de olsa klasik şiire ait metinlerde geçtiği görülmektedir. Bu da kesin bir sonuç elde edilmesini zorlaştırmaktadır. Şiirde geçen bazı kelime veya kelime grupları değerlendirildiğinde ise şiirlerin Mihrî Hatun'a ait olduğunu gösteren bazı tespitler yapılabilmektedir. Burada ilk göze çarpan unsur hem mecmuada hem de şairin *Divan*'ındaki gazelerde Arapça ve Farsça terkiplere çok fazla yer verilmemiş olması ve dildeki sadeliktir. Necâti Bey'i örnek almış, ona nazireler yazmış (Ayan, 1989: 27) Mihrî Hatun için bu olağan karşılanabilir. Çünkü Necati Bey Türkçeyi şiirde işlemek konusunda büyük bir gayret sarf etmiş; açık, külfetsiz, yapmacığa düşmeden kullanmış (Solmaz, 2016: 17) bir şairdir. Bununla birlikte hem mecmuada hem de *Divan*'da geçen bazı terkiplerin ortak olduğu görülmektedir. Üstelik bunlara klasik şiirde nadir olarak rastlanmaktadır. Bunlara örnek olarak genc-i hüsn, metâ-ı vasl veya metâ vaslı ifadeleri gösterilebilir. Aynı zamanda Mihrî Hatun'un *Divan*'ında sıklıkla yer verdiği mevsim-i gül, künc-i gam, müymiyân gibi ifadelerin de mecmuada yer alan manzumelerde de geçtiği tespit edilmiştir. Bilhassa sevgilinin güzellik unsurları anlatılırken Mihrî Hatun'un *Divan*'ında da tasavvur ettiği şekilde güzellik gül bahçesi olarak zikredilmiştir. Bu bağlamda her ikisinde de çiçeklerin teşbihlerde yoğun şekilde kullanıldığı görülmüştür. Sıklıkla ağız için gonca, saç için benefşe, ayva tüyleri için lâle, göz için nergis ve yüz için gül ifadeleri kullanılmıştır.

Mecmuadaki gazelerde olduğu gibi *Divan*'da da “güç” (Arslan, 2017: 56) ve “yok” (Arslan, 2017: 91-92) kelimelerinin redif olarak kullanıldığını tespit ettik. Bunun dışında kaynaklar, Mihrî Hatun'un bazı aşk ilişkileri olduğunu yazmaktadırlar. Özellikle Sinan Paşa'nın oğlu İskender Çelebi'den söz ederler (Ayan, 1989: 25). Buna delil olarak da Mihrî Hatun'un bazı şiirlerinde geçen İskender mazmununu göstermektedirler (Erünsal, 2020: 37). Mecmuada yer alan aşağıdaki beyit buna örnek olarak gösterilebilir. Şair, sevgilinin yüzünü yansıtan kadehi İskender'in meşhur aynasına benzetmiştir:

Künc-i gamda bize mir'ât-ı Sikender gibidir

Mihriyâ 'aks-i ruh-ı yârı temâşâda kadeh (Vr. 47a)

Mecmuadaki şiirlerde de tıpkı Mihrî Hatun'un *Divan*'ında olduğu gibi sevgilinin güzellik unsurlarından; vuslat, firkat, gam, keder, âşığın çektiği çileler ve rintlikten bahsedildiği görülmektedir. Mecmuadaki manzumelerin -şairden ziyade derleyici tarafından gazeldeki konuyla alakalı olarak özellikle yazıldığını düşündüğümüz- Mihrî-i Rûsvâ, Mihrî-i Gam-hâr, Mihrî-i Nâlân gibi başlıklar taşıdığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda manzumelerin 5'i hezec bahrinin “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün”, 15'i ise remel bahrinin “fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün” kalıbıyla yazılmıştır. Her ikisinin de şairin *Divan*'ında kullandığı kalıplar olması dikkati çekmektedir.

Yapılan değerlendirmelerin hepsi gazellerin Mihrî Hatun'a ait olma ihtimalini kuvvetlendirmekte ancak kesin bir yargıya ulaştırmamaktadır. Ayrıca çoğunun geleneğe mensup şairlerin kullandıkları anlatım öğeleri olduğu da açıktır. Yine de bütün tespitler aksi bir durum olmadığı sürece gazellerin Mihrî Hatun'a ait olduğunu söylemeye imkân vermektedir. Şu da bir gerçektir ki çalışmaya konu olan gazeller kime ait olursa olsun bir edebî üründür. Bunun yanında bir mecmuanın hiçbir divanda -şu ana kadar- bulunmayan Mihrî mahlaslı bu gazelleri içinde barındırması da mühim bir husustur. Birçok mecmuada böyle ortaya çıkarılmayı bekleyen birçok şaire ait eserin olduğu da unutulmamalıdır. Aynı istikametteki çalışmalar yaygınlaştıkça yeni şiir ve şairler ortaya çıkacaktır.

Metin Neşrinde Gözetilen Usûl

Bütün gazeller mecmuada bulunma yerlerine göre sıralanmış, varsa derleyici tarafından yazılan başlık ile varak numaraları belirtilerek yer verilmiştir. Şairin mahlası koyu harfle yazılmıştır. Çeviri yazılı metnin imlası ile ilgili hususiyetler belirlenirken öncelikle bazı fiiller (it-, vir-, di-) ve isimler (gice, fırsat, fûrkat, müşkil) dönemin dil özellikleri gözetilerek yazılmıştır. Bununla birlikte bilhassa ekler, derleyicinin genel eğiliminden yola çıkılarak imlada birliği sağlamak amacıyla ünlü uyumlarına göre yazılmasına özen gösterilmiştir. Metin tamiri gerektiren yerler köşeli ayraç “[ ]” ile gösterilmiştir. Yazı alanın silik olmasından kaynaklı olarak okunamayan kelimeler, mecmuadan ilgili bölümler alınarak metin içinde gösterilmiştir. Bunun yanında harf ya da nokta eksikliğinden, yazı üzerinde yapılan karalamalardan kaynaklı olarak okunamayan kelimeler ise (...) şeklinde belirtilmiştir. Bununla birlikte terkipler ile Arapça ve Farsça bileşik kelimelerin yazımında özellikle İsmail Ünver'in çevri yazıda yazım birliğine dair önerileri (Ünver, 2018: 51-83) dikkate alınarak yazıya aktarılmıştır.

Gazeller

-1-

[47a] Mihrî-i Ğam-h̄âr

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Nice kan ağlamayam derd ile ben hasret güç
Nice çāk itmeyeyim sînemi ben fûrkat güç
- 2 Yār-ı hicrāna taḥammül de katı müşkil iken
Her zamān vuslat için dil-bere de sıklet güç
- 3 Hele bî-hüde hevesdir bu bizim itdigimiz
Böyle bir dil-ber-i zîbāya dilā vuşlat güç

- 4 Ruḥ-ı yārı göricek bakmamak olmaz ammā
Nigeh-i çeşm-i füsün-sāz yine de ṭākat güç
- 5 Bilmedi 'aşkıyı daḥı o şemā' il-pīşe
Mihriyā böyle bir 'aşık-keş ile ülfet güç

-2-

[47a] **Velehu Berāy-ı Kadeḥ**

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 N'ola maḥsūdumuz olsa bizim 'ālemde kadeḥ
Ger leb-i dil-beri būs itmede her demde kadeḥ
- 2 Ḥūn idüp dīdesini 'āşık-ı mehcūr gibi
Dönmede şevk-i leb-i yār ile meclisde kadeḥ
- 3 Bāde-i vaşlını nūş itmege besdir leb-i yār
Belki bīgāne olur 'ālem-i vuşlatda kadeḥ
- 4 Gülşen içre leb-i mey-gün-ı dil-ārāya bedel
Ne şafā olsa gerek olmasa ger elde kadeḥ
- 5 Künc-i ğamda bize mir'āt-ı Sikender gibidir
Mihriyā 'aks-i ruḥ-ı yārı temāşāda kadeḥ

[48b] **-3-**

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 Yoluña naḥd-i dil ü cāmı da itsek itlāf
Yine itmez yine ol gözleri āhū inşāf
- 2 Gelmez āğüş-ı vişāle ne kadar sa'y itsek
Sīm ü zerr itmeyicek dil-bere ey dil ithāf

هكمت - Hikmet - ٢٤

- 3 Kimse dūş ² cefā endīşe
Ben helāk oldum ‘aşkıımı lāf
- 4 İctināb itmege bā‘iş nedir ey kebk-i hırām
Cilvegāh olsa ‘aceb mi saña bu sīne-i şāf
- 5 Kādriñi bilmez eyā **Mihrī**-i ğam-ḥ̄ār bilmez
Yolña naḳd-i dil ü cānı da itsek itlāf³

-4-

51b

Mihrī-i Şeydā

Fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn

- 1 Sīneye çekmek olur mı seni tenhā bilmem
Yoḥsa ḥasretle olur mı dil-i şeydā bilmem
- 2 Öyle telḥ itdi mezāk-ı dili zehr-i ḥasret
Şimdi keyfiyyet-i cām-ı mey-i ḥamrā bilmem
- 3 Vuşlatıñla baña ‘id olsa da baḥş itmezsin
Nice olur ḥāl-i dil-zārımı cānā bilmem
- 4 Maḥrem-i vaşlıñ olan her n’ola (...) ⁴
Benden a‘lā mıdır ey dil-ber-i zībā bilmem
- 5 Cānımı saña fedā itmiş iken sultānım
Dergehiñde yine benden daḥı ednā bilmem
- 6 Hem idersin beni dīvāne yine hem dirsın
Mihrī-i zār gibi ‘āşık-ı rüsvā bilmem

² Yazı alanı silik olduğu için okunamamıştır.

³ Redd-i matla mısraı.

⁴ Okunamamıştır.

[51b] -5-*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

- 1 Şafha-i sīneme ol dil-ber-i ra'nā gelmez
Dām-ı āgūşuma ol beççe-i 'Ankā gelmez
- 2 Böyle bī-rahmīñ elinden nice āh itmeyeyim
Va'd ider gelmesin āgūşuma ammā gelmez
- 3 Derd-i 'aşk ile olursam da eger künc-i ğama
Hātırım şormak için ol gül-i hamrā gelmez
- 4 Ben nice 'arz ideyim derd-i dilim yāra 'aceb
Yanıma gelse de her dem yine tenhā gelmez
- 5 Yüz sürüp pāyına **Mihri** nice dem āh itsem
Şafha-i sīneme ol dil-ber-i ra'nā gelmez⁵

[51b] -6-*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

- 1 Kimde var ol ruḥı o çeşm[i] o ḥāl ü ebruv[ān]
Kimde var ol dehen [ü] şīve daḥı ol hoş-bū
- 2 Hele ḥübān-ı cihān içre müsellemsin sen
Ele āyīne alup kendiñi gör ey hoş-gū
- 3 Eylediñ 'azm-i sefer çünki Hicāz u Şāma
Cümle ḥübān-ı Sitānbūla didik biz yā hū
- 4 Günde biñ kerre fiğān eyler iken yanında
Bilmedi 'aşk-ı dil-i zārımı ḥayf ol dil-cū

---

⁵ Redd-i matla mısraı.

- 5 Göricek **Mihrī**-i ğam-ḥ̣ārı ser-i rāhında
İctināb eylemede şanki hemān bir āhū

[57b] -7-

Mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn

- 1 Gülistān (...)ğonce-fem bir gül-'izārım yok
Benim bülbül gibi ḥār-ı elemden āh u zārım yok
- 2 Ne ğam ola ḥazān-āver bu bāğ-ı ḥār-perver kim
Benim zīrā içinde bir dıraḥt-ı mīve varım yok
- 3 Kitāb-ı hecr-i yārı şerḥ iderdim n'edeyim ey dil
Kālem almağa deste bende ašlā iktidārım yok
- 4 Şikāyet eyler idim ben ğubārınca [o] cānāndan
Dem-i vuşlatda ammā bir muvāfaḳ rüzgārım yok
- 5 Niçün āsūde seyl-i eşküm eyler cüst [u] cū **Mihrī**
Ḥīrām eyler çemende serv-i hoş-refṭār-ı yārım [yok]

[57b] -8-

Mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn

- 1 Metā'-ı vaşlını 'uşşāka cānān rāyegān itmiş
Bu bāzār içre ol bī-çārelerse naḳd-i cān [itmiş]
- 2 Şabāveş zülf-i cānāna keder itmiş nesīm-i āh
Şikenc-i ṭurraya ol rüyuna girmiş mekān [itmiş]
- 3 Gülistān-ı cemāliñ seyr iderken bülbül-i nā-şād
Görüp ḥār ile ülfet itdigin ğāyet fiğān [itmiş]

- 4 Hedef-āsā derūnumda[ki] zaḥımları ḥesāb oldu
Ki zīrā bize cevri ni o şūḥumdur gūmān [itmiş]
- 5 Teni vīrāneñi Mīhrī gelüp o şāh-ı ḥüsn size
Diliñ küncine sīne gevher-i ‘aşkıñ nihān itmiş

[57b]

-9-

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

- 1 Lebin būs itdirirken ğayrıya her bār şad efsūs
Bize rām olmadı ancak o gül-ruḥsār şad efsūs
- 2 Dehān u gerden ü rüyün murādum būs idi emān
Mūsā‘id olmadı baḥtım gibi dil-dār şad efsūs
- 3 Mülāyim olsa dil-berim müsā‘id olsa baḥt-ı dūn
Yine māni‘ olurlar vuşlata aġyār şad efsūs
- 4 Sözünde bā‘iṣ olmaz va‘de incāz eylemez aşlā
Bu bāġ-ı ‘ālem içre her gül-i pür-ḥār şad efsūs
- 5 Nigāh-ı ḥışmına kāni‘ olurken Mihriyā yāriñ
Yine ğayra olursa ğamze-i mekkār şad efsūs

-10-

[58b]

Mīhrī-i Rūsivā

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

- 1 Lāle-ḥad ğonce-dehen dil-ber-i zībāsın sen
Rūy-ı alıñla şehā bir gül-i ḥamrāsın sen
- 2 Eyleseñ rüyüñ ile ḥānemi rüşen-i mu‘cib
Şeb-i yeldāda hemān bir meh-i ğarrāsın sen

HİKMET - АКАДЕМИК - 2023

- 3 Ol kadar oldu hayālîñle gözüm ālūde
H̄āba varsam da yine baña hüveydāsın sen
- 4 Bezm-i ğam içre eyā sāķī-i gül-çihre müdām
Teşne baħş eylemede ‘āşıkā şahbāsın sen
- 5 Nāzeninim nice dil ide ferāġat sende
Fikr-i h̄ālîñ ideli naķş-ı süveydāsın sen

-11-

[58b] Mihrī-i Rūsvā

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

- 1 Dil-berān içre seniñ tarzıña kurbān olayım
‘Āşıkā mūnis olur yār-ı dil-ārāsın sen
- 2 Bu sözümde güzelim ola şaķın āzürde
Şimdi būsın ile ‘ālemde temāşāsın sen
- 3 Ben [nice] olmayayım zülfiñe dil-beste seniñ
Cümle hūbānı esīr itmede yektāsın sen
- 4 **Mihriyā** eyle ferāġat heves-i dil-berden
Bu reviş ile nice bir ‘āleme rūsvāsın sen

[58b] -12-

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

- 1 H̄adeng [ü] nāvek-i müjġāna ebrūsın kemān eyler
Dili evvel hevādār eyledi şimdi nişān eyler
- 2 Nigāh-ı ġamzesi cellād elinden tūġ-ı ‘uryāndır
Teraħhüm bendeler bilmez ol āfet-ġında cān eyler

- 3 Zebūn-ı halka (...) alır (...) cān olsa
Lisān-ı hāl ile cānā sözün her dem emān eyler
- 4 Gehī būs-ı mey-i la'liñ gehī būs-ı kenār ister
Göñül dīvānedir şimdi hayāl-i ebruvān eyler
- 5 Çekildikçe berāt-ı hüsne **Mihrī** hatt-ı 'anber-fām
Bize belīd-i cāh-ı 'aşk-ı yār-ı dil-sitān eyler

-13-

[59b] Mihrī-i Mecnūn*Fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn*

- 1 Cevr iden dīdelerim sen kad-i mevzūn mıdır
Kārı mı nāle iden sen ruḥ-ı gül-gūn mıdır
- 2 Seni āzürde iden ben degilem kūsme baña
Eyleyen hep nıgeh-i dīde-i ber-ḥūn mıdır
- 3 Baña incinme gözüm nūrı ki cürmüm yokdur
Būs-ı vuşlat iden ḥātır-ı maḥzūn mıdır
- 4 Arz-ı hāl eyledim ey şāh-ı cihān niçe zamān
Dimediñ vuşlatım iḥsāna hümāyūn mıdır
- 5 Yoḥsa lā' iḳ mi degildir saña efgendelige
Mihrīye hīç dimediñ 'āşık [u] Mecnūn mıdır

[59b] -14-*Fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn*

- 1 Perteviñ mehde degil mihr-i münevverde de yok
Ḥamrāñ mülde degil hem gül-i aḥmerde de yok

- 2 Genc-i hüsnüñ okudur hıfz ider ol zülf-i dü-tā
Mār-ı pür-semde degil bil ki bir ejderde de yok
- 3 Nedir ol büy ki şehā turre-i tarrārında
Nāfe-i müşgde degil micmer-i ‘anberde de yok
- 4 Kadd-ı bālāña nice cūy gibi meyl itmeye dil
Naḥl-ı Tübāda degil serv ile ‘ar‘arda da yok
- 5 Neş‘e-i cām-ı lebiñ ğayr ile ašlā bulmam
Sāğar-ı meyde degil kāse-i sükkerde de yok
- 6 Öyle kan dökmede çeşmiñ dil-i bīmārımdan
Tiğ teberānda degil nīze [vü] ḥançerde de yok
- 7 Dilde bir tābişi var **Mihr**-i zārīñ şimdi
Şem‘-i sūzānda degil sūziş-i aḥkerde de yok

[66b] -15-

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

- 1 Biliriz ‘āşıka dil-berde maḥabbet olmaz
Sevmeden de yine hīç bizde ferāğat olmaz
- 2 ‘Arz-ı ḥāl-i dil-i zārım görüp ol şūḥ dimiş
Geçer ‘ömri elem-i hecr ile vuşlat olmaz
- 3 Gerdenin ki deheniñ būs ide yārīñ her bār
Bundan ‘alā daḥı hīç ‘āşıka devlet olmaz
- 4 Almağa hāle-i aġūşa o sīm-endāmı
Baña ancak baña bu denīye ruḥşat olmaz

- 5 **Mihriyâ** [sen] bu sözimi çalagel gūş eyle
Bī-vefâ dil-bere dil virmede rāhat olmaz

[66b] -16-

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 Mevsim-i gül baña ey⁶ dil-ber-i gül-rū gelgil
Söyle nāz itme baña tūtī-i hoş-gū gelgil
- 2 Baña raḥm eyle güzel başñ için cevri itme
Gelgil inşāfa eyā şūḥ-ı cefā-cū gelgil
- 3 Mūy-miyāññ alup āgūşa dem-i vuşlatda
Öpeyin gerden ü la'liñ gül-i hoş-bū gelgil
- 4 Lāleveş dāğ-ı dil-zārımı seyr eyleyesin
Sāḥa-i sīneme ey gözleri āhū gelgil
- 5 **Mihri**-i zāra neler eyledi derd ü 'aşkıñ
Görmege künc-i ğama gel ḳad-i dil-cū gelgil

-17-

[67a] Mihri-i Nālān

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

- 1 Göziñ nergis dehāññ ğonce ruḥsāriñ açılmış gül
Ḳadiñ 'ar'ar ḥatıñ gūyā benefşe kākülün sünbül
- 2 Nedir ol o siyāha böyle ruḥsat virmege bā'is
Hemīşe gerden ü ruḥsāriññ būs itmede kākül

⁶ Vezin gereği “eyā” ifadesi “ey” şeklinde yazılmıştır.

- 3 Düzilsin bezm-i mey muṭrib ser-āğāz eylesin sāķī
Bir olsun hep piyāle hem şūrāhī eylesin ğulğul
- 4 Ğaraż cām-ı lebiñdir bezm-i mey tertībin itmekde
Şaķın zann itme cānā eyleyem ben ārzū-yı mül⁷
- 5 Sen inşāf it görünce āb u tābıñ **Mihrī**-i nālān
Ne mümkün olmasa hīç ğülsitān hūsn ile bir bülbul

[67a] -18-

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 Gösterir mi bize devrān dem-i vuşlat 'aceb
Öldürür mi bizi bilmem ğam-ı fūrķat 'aceb
- 2 İntizār ile helāk oldı dil-i nālānım
Eylemez mi o perī-rū daħı [hīç] şefķat 'aceb
- 3 Tıtalım va'de-i vaşl eyler imiş 'āşüfte
Çarķ-ı kec-rev de virir mi hele fırsat 'aceb
- 4 Alıcaķ hāle-i āğūşa o sīm-endāmı
Vire mi būse-i ruhsārına ruşsat 'aceb
- 5 Bilmem inşāfa ğelüp eylese mi ol ğül-rū
Mihriyā va'de vefā itmege meşıyyet 'aceb

[67a] -19-

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 Çın-i perçemine bilseñ nedir āyā bā'is
Tırra peykānıña söyle nedir āyā bā'is

⁷ Mısraın vezni aksamaktadır.

- 2 Göricek vaşfını meclisde gönül fehm etdiñ
Bir münevver şıfat-ı cānā[na] hayfā bā'is̄
- 3 Havfım oldur ki nifāk itmege bezm-i gülde
Baña göstermege şāyed ola a'dā bā[is̄]
- 4 Bāğ-ı 'ālemde benim aña [ki] hem-çün bülbül
Sensin ancak hele sen ey gül-i hamrā bā'is̄
- 5 Bī-demāğ olmasına böyle o şūhuñ bir dem
Sen imişsin hele sen **Mihr**-i şeydā bā'is̄

[67b] -20-

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 Fikr-i rüyuñla gönül vālih ü hayrān olmuş
Haberim yok ki saña 'āşık-ı nālān olmuş
- 2 Rüyuña haṭ gelesi ğonce-dehānım gūyā
Sebzēār içre ruhuñ bir gül-i handān olmuş
- 3 Gice pervāneleriñ sūziş iderken kārın
Tāb-ı ruḥsārīñ ile şem'ada sūzān olmuş
- 4 Gerçi atdı beni oğ gibi yabāna ammā
Hele ol kaşı kemān şimdi peşimān olmuş
- 5 Būs-ı la'lini dirīğ eyler iken **Mihr**iden
Haber aldık ki hem-āğūş-ı raḫībān olmuş

Sonuç

Klasik Türk edebiyatına mensup sanatçılar başta manzumelerini topladıkları divanlar olmak üzere meydana getirdikleri çeşitli manzum ya da mensur eserleriyle literatürdeki yerlerini almışlardır. Bununla birlikte birçok şairin müstakil yapıtları dışında çeşitli edebî ürünlerinin olabileceği ve gün yüzüne çıkarılmayı beklediği de

ihtimal dâhilindedir. Bu düşünceden yola çıkarak son zamanlarda bilhassa cönk ve mecmualarla ilgili yapılan çalışmalar neticesinde çok sayıda şairin edebiyat sahasına tanıtıldığı, kimi şairin de divanlarında olmayan birçok manzumesinin bulunup yayımlandığı görülmektedir. Çalışma da bu gaye doğrultusunda ortaya çıkmış ve öncelikle yurt içi kütüphanelerde literatür taraması yapılmıştır. Neticede ise Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu içinde “43 Va 2871” arşiv numarası ile kayıtlı, önceden herhangi bir çalışmaya kaynaklık etmeyen ve hiçbir yerde yayımlanmayan “*Mecmûa-i Eş'âr*”da Mihrî mahlaslı gazeller tespit edilmiştir. Mahlastan yola çıkarak bilhassa klasik şiirin önemli kadın şairlerinden Mihrî Hatun'un *Divan*'ına bakılmış ve ilgili manzumelerin olmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte gazeller ile Mihrî Hatun *Divan*'ı konu, üslup, dil ve şekil özellikleri yönünden karşılaştırılarak inceleme ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Çalışmaya kaynaklık eden gazeller muhteva yönünden değerlendirildiğinde âşğın çektiği çileler, gam, keder, firkat, vuslat arzusu gibi muhtevaları içerdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte sevgilinin güzellik unsurlarına da sıklıkla değinildiği görülmüştür. Özellikle sevgilinin saçı, ağzı, gözü ve ayva tüyleri gibi güzellik unsurlarının ise çeşitli çiçeklere teşbih edilerek manzumelerde yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu tür muhteva hususiyetlerinin Mihrî *Divan*'ındaki manzumelerle benzerlikler gösterdiği anlaşılmıştır. Ancak mecmuadaki manzumelerin hiçbirinde Mihrî Hatun *Divan*'ında geçen dinî ve tasavvufî unsurlara rastlanmamıştır.

Mecmuada bulunan gazellerle *Divan*'ın dil, üslup ve şekil yönünden karşılaştırılmasında da birçok ortak özellik ortaya çıkarılmıştır. Bu doğrultuda hem mecmua hem de *Divan*'daki gazellerde açık ve anlaşılır bir anlatımın olduğu, manzumelerin sade bir dille yazıldığı, dönemin dil özelliklerine uygun şekilde ek ve kelimelere yer verildiği tespit edilmiştir. Şekil yönünden ise manzumelerin 5'inin hezec bahrinin “*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*”, 15'inin ise remel bahrinin “*fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*” kalıbıyla yazıldığı, aynı zamanda her iki bahir ve kalıbın şairin *Divan*'da da yer aldığı tespit edilmiştir. Bu tür değerlendirmeler neticesinde söz konusu şiirlerin Mihrî Hatun'a ait olduğu kanaati oluşmuştur. Aynı zamanda manzumelerin Mihrî mahlaslı herhangi bir şaire ait olmadığı da literatür taraması sonucunda belirlenmiştir.

Sonuç olarak çalışmaya konu olan gazellerin Mihrî Hatun'a ait olması güçlü bir olasılıktır. Ancak yapılan değerlendirmelerle kesin bir yargıya varılamayacağı da bariz bir gerçektir. Yine de klasik şiir geleneğine göre yazılmış edebî yönden kıymeti olan bu manzumelerin bilhassa Mihrî Hatun ve mecmualarla ilgili yapılacak çalışmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Arslan, Mehmet (e-kitap), Mihrî Hatun Divanı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58679,mihri-hatun-divanipdf.pdf?0>
- Arslan, Mehmet (e-makale), “Mihrî Hatun”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mihri-hatun> (Erişim Tarihi: 10.10.2022).

- Arslan, Mehmet (hzl.) (2007), *Mihri Hatun Divanı*. Amasya Valiliği Yay, Ankara.
- Atik Gürbüz, İncinur. (2012), “Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Araştırmalara Ek”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (32), 147-157.
- Ayan, Gönül. (1989), “Mihri Hatun ve Şiirleri”, *Erdem*, 5 (13) , 23-32.
- Aydemir, Yaşar (2011) “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu, Bildirileri Kitabı*, s. 87-100, Ankara.
- Canım, Rıdvan. (2000), *Latîfî, Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsıratü’n-Nuzamâ (İnceleme-Metin)*, AKM Yayınları, Ankara.
- Ersoy, Ersen. (2016), “Klasik şiirde kadın şairler var mıdır?”, *Sorularla Klasik Türk Edebiyatı (Editör: Özer Şenödeyici)*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Erünsal, E. İsmail. (2020), “Mihri Hatun”. *Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 30. TDV Yayınları, İstanbul.
- Gürbüz, Mehmet (2011), “Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmuaları”, *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu, Bildirileri Kitabı*, s. 315-328, Ankara.
- İpekten, Haluk, Kut, Günay (e-kitap), *Sehî Beg, Heşt Bihişt*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hestbihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5&crefer=7F6769172694B5FF9C7D5EB9AFA73D12EB9F8F886079CB1E18C893D3468E4DAA (Erişim Tarihi: 15.10.2022).
- Karahan, Abdülkadir. (1960), “Mihri Hâton”. *Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kılıç, Atabey. (2012), Mecmûa tasnifine dair. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 75-96.
- Kılıç, Filiz (e-kitap), “Es-Seyyid Pîr Mehmed bin Çelebi, Meşâ’irü’ş-Şu’arâ”, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 15.10.2022).
- Köksal, Mehmet Fatih. (2011), “Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmuaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzi Mecmuası”, *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu, Bildirileri Kitabı*, s. 449-468, Ankara.
- Köksal, Mehmet Fatih. (2013), “Bâkî’nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Divânında Bulunmayan Bazı Şiirleri”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10 (10), 319-330.
- Kurnaz, Cemal, Aydemir, Yaşar. (2013), “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Electronic Turkish Studies*, 8, (1).

- Levend, Agah Sırrı (1973), *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.1., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Maştakova, Elena. (1967). *Mihri Hatun-Divan*, Asya Milletleri Enstitüsü, Moskova.
- Mecmûa-ı Eş'âr, Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, No: 43 Va 2871.
- Öztürk, Uğur. (2013), "Tezkire Niteliğinde Bir Şiir Mecmuası", *Electronic Turkish Studies*, 8(1).
- Solmaz, Süleyman. (2016), *Necâti Bey Hayatı-Sanatı-Eserleri Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Şenödeyici, Özer, Akdağ, Ahmet. (2015), "Mecmualar ve Cönkler", *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu* (Editör: Özer Şenödeyici), Kesit Yayınları, İstanbul.
- Şentürk, Ahmet Atilla. (2009), *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Ünver, İsmail (2008). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Türkoloji Dergisi*, 11(1).
- Yazar, Sadık. (2020), "Şahsi Bir Arşiv Kaynağı Olarak Balıkesirli Râsih'in Mecmuası: İçerik Analizi ve Derkenar Notları", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, (13 [GÜZ 2020]), 27-62.
- Zülfe, Ömer. (2011), "Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 4, S. 18, s. 151-169.